

Fornyning av eng og beite

Store grovfôravløser av god kvalitet danner grunnlaget for drifta på bruk med grovfôrbasert produksjon. Eldre eng med lite kulturplanter gir lavere avling.

Ved fornyning av eng og beite er valg av riktig frøblanding viktig, men andre faktorer betyr også mye for et vellykket resultat.

Skrevet av: tønnes.hamar@nlr.no

God drenering skaper grunnlaget

God grøftetilstand og tilstrekkelig drenering av overflatevannet er en grunnleggende forutsetning for et vellykket gjenlegg. Den solvarmen vi har bør gå til oppvarming av jorda og ikke til oppvarming av store vannmengder i jorda og fordamping av overflatevann. I godt drenert jord får kulturplantene optimal næringstilgang, bedre konkurransekraft mot ugraset, en får bedre innhøstingsforhold og i tillegg lengre vekstsesong for plantene.

Så tidlig når jorden er laglig

Vårgjenlegg gir som oftest den beste etableringen av et nytt gjenlegg, men gjenlegg etter vårbeiting, 1. slått eller 2. slått kan også bli svært vellykket. Det er en fordel å få grasfrø og eventuell dekkvekst i jorda så tidlig som mulig om våren eller etter høsting. Det er liten fare for at den nye spiren skal fryse den første tida etter oppspiring om våren. Men en må vente med jordarbeiding i forbindelse med tillaging av såbed til jorda er smuldringstør.

Skap et godt såbed

Med riktig innstilt plog trenger en ikke så mye kjøring med slodden for å slette jorda. Etter nødvendig slodding er ei grunn harving i mange tilfeller nok. Unødig harving fører til ekstra jordpakking, tap av spirefuktighet og dertil ujamn spiring. Er såbedet svært løst, bør en tromle før såing for å få jamn sådybde.

Vurder behov for kalking

Det lønner seg å holde en så optimal kalktilstand som mulig. Det er en fordel å blande kalken inn i det øverste matjordlaget, og det kan en best få gjort ved fornyning av enga. På mineraljord bør pH ligge på 5,8-6,2 i eng og beite. På mold og myrjord kan en akseptere en lavere pH, men det må likevel være nok kalk i jorda (Ca-AL over 210 på vanlig myrjord). Rødkløver og bladfaks samt dekkvekstene erter og bygg er mest kalkkrevende.

Husdyrgjødsel før pløying

En får god utnyttelse av husdyrgjødsel i gjenlegget. I åker kan en raskt molde ned gjødsel for å redusere ammoniakktapet. Minst jordpakking blir det når husdyrgjødsel spres før pløying. Når en pløyer gjødsel ned, er det mindre behov for jordarbeiding etterpå. Nedpløying gir noe forsinket gjødselvirkning i forhold til spredning etter pløying. For de fleste fôrvekster betyr dette lite, og det kan kompenseres med å gi noe mer mineralgjødsel om våren og tilsvarende mindre som overgjødsling seinere i sesongen.

Sådybde i forhold til minste frø i blandingen

Småfrøa arter som engrapp, timotei, kvitkløver og rødsvingel bør ikke såes dypere enn 1 cm. Middels storfrøa som rødkløver, engsvingel, hundegras og diploid raigras ikke dypere enn 2 cm. Storfrøa som tetraploid raigras, hybridraigras og raisvingel ikke dypere enn 3 cm. Ved bruk av grasblandinger må en ta mest hensyn til de minste frøene! Se på frøpakningen eller i faktadelen grovfôr i Forsøksmelding 2015 s. 57 for riktig såmengde. Følg høyeste anbefalte mengde ved breisåing og ved vanskelige forhold, lavest mengde ved radsåing og jamt såbed. Ved radsåing kan en gjerne ta seg tid til å så to ganger med halv mengde, da får en det tetteste og jamneste resultatet. Andre gang bør en kjøre på skrå eller kryss i forhold til første.

Tromling etter såing

Etter såing bør det tromles. Dette for å sikre god kontakt mellom jord og frø, redusere uttørkinga og jamne overflata. Dette er med på å sikre rask spiring og dermed bedre konkurranseevnen mot frøugras. En god ringtrommel er best.

Bruk raigras ved direktesåing

For å redusere fornyingskostnadene har direktesåing uten pløying eller uten annen jordarbeiding fått økt interesse i det siste. Tradisjonell fornying med plog gir utvilsomt det beste og sikreste resultatet. Direktesåing er ikke aktuelt der det er behov for å slette overflata.

Ved direktesåing i bestående engbestand er det bare raigras som i forsøk har gitt positiv effekt i enkelte tilfeller, og det er med ettårig raigras at sjansen for å lykkes er størst. Men da må en gjenta isåingen hvert år.

For å lykkes med direktesåing, må det ikke være for mye konkurranse fra den etablerte plantebestanden. Kjemisk brakking er derfor som oftest nødvendig. Ved brakking vil det døende og råtnende plantematerialet frigi spirehemmende stoffer. Derfor må en enten så frøet så raskt etter sprøyting (2 dager) at det har spirt før det gamle plantedekket råtner, eller så må en vente til råtneprosessen er ferdig (ca. 6 uker).

Direktesåing kunne vært spesielt interessant å bruke ved reparasjon av et mislykket gjenlegg eller ved isbrann. Men dersom problemet med det mislykka gjenlegget skyldes ugras, vil det som oftest gjenta seg ved direktesåingen. Ved isbrann er det trolig ikke første gang det har vært utgang i de utsatte søkkene, og da vil det der som oftest være mye ugras som tunrapp, knerevehale og annet som hindrer det direktesådde frøet i å etablere seg. Dessuten vil det være mye spirehemmende stoffer i jorda i en periode etter at isen har gått (4-6 uker). Derfor bør en vente med å så til disse stoffene er nedbrutt eller på annen måte har forsvunnet. Som ved alle gjenlegg – pass på ugraset de første 4-7 ukene!

Nytt om frø og frøblandinger til eng og beite

Tilgangen på de ulike frøslagene er god i år.

Felleskjøpet Rogaland Agder, FKRA:

Grindstad er fortsatt den timoteisorten som det satses på i de vanlige eng- og beiteblandingene. Det er ingen nye sorter som enda kan konkurrere ut Grindstad. Bare i Spire Surfôr/Beite Vintersterk er Lidar tatt inn sammen med Grindstad. Det er fortsatt ikke rødkløver med som standard i blandingen Spire Surfôr Pluss 10, men en kan bestille denne blandingen også med rødkløver. Blandingen Spire Surfôr Pluss 20, med 20 % flerårig raigras, inneholder 10 % kvitkløver og kan være aktuell ved intensiv drift i de beste kyststrøk. Av raisvingel er det bare tilgang på sorten Hykor, en yterik og vintersterk sort som egner seg til strukturfôr. Se også deres Plantekulturkatalog for 2016.

Fiskå Mølle AS, FM:

Det er Strand Unikorn som forsyner Fiskå Mølle med frø/frøblandinger. De har stort sett samme frøsorter som Felleskjøpet og tilsvarende frøblandinger, men med annen betegnelse. Se nedenfor. De har også god tilgang på økologisk frø og blandinger. Se også deres katalog Såvarer 2016.

Hvilke frøblandinger passer til hva og hvor

Til melkeku, ungdyr storfe og sau:

Helt ute ved kysten til surfôr+beite: FKRA Spire Surfôr Pluss 10, 20, 90, 100. FM Frøblanding nr. 15, 19, 20 og 23.
Beite: FKRA Spire Pluss 10 og 60. FM Frøblanding nr. 16.

Områdene ved kysten og opp til ca. 150 m o.h. på godt drenert jord til surfôr+beite: FKRA Spire Surfôr 10.
FM Frøblanding nr. 15 og 25(uten kløver).
Beite: FKRA Spire Surfôr/Beite Pluss 10. FM Frøblanding nr. 16.

Områdene fra kysten og opp til ca. 300 m o.h. på godt drenert jord til surfôr/høy+beite: FKRA Spire Normal.
FM Frøblanding nr. 12 og 14.
Beite: FKRA Spire Surfôr/Beite Normal. FM Frøblanding nr. 13 og 16.

For de indre og høgereliggende områdene over ca. 300 m o.h. på godt drenert jord til surfôr, høy og beite:
FKRA Spire Surfôr Normal og Surfôr/Beite Vintersterk. FM Frøblanding nr. 13 og 14.

Områder med dreneringsproblemer i hele distriktet: Aktuelle frøblandinger med engrapp:
FKRA Spire Surfôr Normal og Surfôr/Beite Vintersterk. FM Frøblanding nr. 13.

Tørkesvak jord uten vanningsmuligheter: Bladfaks med 30 % timotei og litt rødkløver. FM Frøblanding nr. 21.

Til Ammeku: Frøblandinger som gir mer trevlerikt fôr til innefôring. FKRA Spire Surfôr Normal og Spire Høy.
FM: Frøblanding 12, 13, 14 og 21.
Beite: Som andre drøvtyggere. Ammekyrene går da som oftest sammen med ungdyrene.

Formatert: Norsk (nynorsk)

Høyblanding for salg og til hestefôr: FKRA Spire Høy. FM Frøblanding nr. 12 og 17.